

## Új értelmiség, új statisztika: az országos és nemzeti érdek érvényesítése lehetőségének javítása a hivatalos statisztikában

Az, aki a közéletet figyelemmel kíséri, aligha kételkedhet abban, hogy statisztikai adatok nélkül nem lehet képet alkotni az ország helyzetéről és nem lehet tervet készíteni az ország irányításáról, nem lehet jogszabályokat alkotni és azok hatását figyelemmel kísérni.

A Magyar Nemzet hasábjain kialakult közgazdászvita résztvevőinek írásaiból kiderül, melyek azok a mutatók, amelyekről ma Magyarországon a vezető jobboldali közgazdászok úgy vélik, hogy a legfontosabbak.

A vitában és a sajtóban legtöbbször a fetiszizált GDP szerepel. A GDP – a gazdaságban termelődő új érték<sup>1</sup>. Fogalmának tartalmát az a leírás határozza meg, ami alapján értékét számolják. Ezt az ENSz Statisztikai Hivatala, a Világbank és az OECD együttműködésében kidolgozott SNA illetve ennek úniós változata, az ESA kötetei illetve az azokhoz fűzött módszertani leírások tartalmazzák.

Eszerint a GDP lényegében a vállalati profit, a magánszemélyek jövedelmei, valamint a költségvetési szervek fogyasztásának összege<sup>2</sup>.

Rögtön felmerül a kérdés, hogy mennyiben előnyös ennek a mutatószámoknak a használata, amennyiben arról van szó, hogy a javak termelését az országban vagy az ország termelői által, az ország gazdaságának fejlődését nem az OECD vagy – mondjuk – Németország, hanem ennek az ország lakói, a Magyar Köztársaság polgárai, vagy a magyar nemzet egy tagja szemszögéből akarjuk megítélni. Miért lenne azonos a súlya egy, az állampolgárokhoz kerülő forintnak egy a multinacionális cég által az országból legális nyereségként kivitt forinttal? Másképpen is fogalmazhatnánk. Olyan gazdaságpolitikára, egyáltalán politikára van-e szükség, amely a GDP növelését arra való tekintet nélkül tűzi ki célul, hogy nem foglalkozik azzal, *miből származik* illetve *hova kerül* ez a nemzeti össztermék. Egyáltalán szükség van-e egy ilyen, a különböző szektorokat összevonó mutatóra. Ha a hasznosítás céljából folytatott gazdálkodás méretére, eredményességére, profitabilitására vagyunk kíváncsiak, az ezeket jellemző mérőszámokat nem lenne szabad összevegyíteni más számokkal, mert az egyszerű állampolgár számára értelmezhetlenné, állami beavatkozás céljaira pedig alkalmatlanná válnak. Ha a költségvetési szervezetek szociális, védelmi, vagy például statisztikai kiadásait vagy azok egy részét a GDP részeként számoljuk el, és az így keletkezett komplex mutatót kiáltjuk ki legfontosabbnak, megfosztjuk magunkat az értelmes cselekvés lehetőségétől. Ha pedig e szervezetek működési, fejlesztési költségei nincsenek elkülönítve az általuk továbbított összegektől, ez sem segíti elő a tisztánlátást.

Ha részletes elemzés alá vesszük a hivatalos statisztika más ágaiban alkalmazott mutatószámokat, akkor kiderül, azok egy nem elhanyagolható része sem alkalmas arra, hogy azok alapján felelős döntést lehessen hozni az ország érdekében. Fontos lenne, hogy ne a rendelkezésre álló nemzetközi szervezetek számára kidolgozott nemzetközi mérőszámok,

---

<sup>1</sup> SNA, p.

<sup>2</sup> SNA, p.

eszközök, határozzák meg cselekvésünket, hanem cselekvésünk szükségletei, iránya határozza meg az alkalmazandó statisztikai mérőszámokat, eszközeinket. Ami persze elkerülhetetlen, ha az ország az ő monitorozásuk alá kerül.

Az információs-társadalom statisztika a számítógépgyártók és távközlési és Internet szolgáltatók érdekében közléseket a számítógép-állomány adatait, de a tartalomra, arra, hogy a netezés révén milyen és mennyi információ jut el a felhasználóhoz és a felhasználtól a szolgáltatókhoz és más szervezetekhez, nem sok.

A hivatalos statisztika a hagyományos kultúrával foglalkozik, nem az elektronikus médiákkal, akkor, amikor az ország információfelhasználásának csaknem 90%-át ez utóbbiak teszik ki.

A vezető politikusok nyilatkozataiból kiderül, a hagyományos szemléletben Magyarország számára nincs remény a gyors felemelkedésre. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt is, hogy akkor sincs kiút, ha az országot más szemmel, más nézőpontból, más fogalomrendszerből szemléljük, az országot az ország lakói, a nemzetet a nemzet tagjai szemszögéből.

Véleményem tehát az, hogy meg kell kísérelni megszabadulni a politikacsinalás hagyományos, „gazdaság – egyéb” szemléletétől, ezen belül a hagyományos gazdaságelméletektől. Vegyük észre például, hogy a hagyományos közgazdászok szempontjából azonos mértékű 1%-os GDP-növekedés a választópolgárok szempontjából egyáltalán nem azonos módon valósulhat meg, ha annak „motorja” az export, vagy ha a belső, ezen belül lakossági fogyasztás. Miért irányulna a magyar polgárok érdekeit képviselő gazdaságpolitika a GDP növelésére, ha ez egy valamely évben úgy is megvalósulhat, hogy közben kevesebbet fogyasztunk, kevesebb jut nekünk? Nos, ha nem lehet a GDP-t jelentősen növelni, talán lehet annak belső felhasználását, és végül is nekünk ez az érdekünk. Egyáltalán szükségünk van nekünk *a belföldi szintén* GDP-re?

Nem a rossz célok elérése érdekében kell jobb politikát alkalmazni, hanem jó célokat kell kitűzni és újrakezdeni a gondolkodást, akkor sem, ha a hazai és nemzetközi ellenszél ez ellen a csaknem hajózatatlanságig erős. Az állami statisztika a rendszerváltás után fő feladatának az Unióhoz való alkalmazkodást és a számítógéptudomány technológiájának fejlesztését tekintette, s erőfeszítéseit siker koronázta. Időközben azonban megszüntetett a Brüsszel, az OECD és a Világbank számára nem érdekes, sőt esetleg kifejezetten káros, de a magyar érdekek képviseléséhez kifejezetten szükséges statisztikákat. Ide tartozik a nemzeti vagyon statisztikája. A KGST nemzeti-vagyon számítási módszertana kritizálható volt, de legalább létezett.

A hivatalos magyar statisztika azonnali feladata a jövőbeni államélet és közélet szempontjából szükséges tárgykörök számbavétele, a tárgykörök elemzésének magyar szempontjai, az elemzéshez szükséges mutatók, osztályozások kialakítása. A hivatalos statisztikusok zömétől e feladat megoldása nem várható el. Szoros uniós-, és kormánykontroll alatt álló köztisztviselőkről van szó, akik egzisztenciájukat veszélyeztetnék azzal, ha e munkát kezdeményeznék. A szuverenitást biztosító statisztikai feltételek megteremtésének előkészítésére tehát az állam szervezetén kívül kell felkészülni majd később, a kormányváltás után azon belül új helyet kell kialakítani. Ugyanakkor uniós tagként továbbra is szolgáltatni kell az uniós statisztikát Brüsszelnek.

Számos jelből úgy vélem, hogy miközben a régi politikai osztály a marxista definíció szerinti elnyomó és kizsákmányoló osztállyá, értelmisége ennek értelmiségévé alakult, izolálódott is,

és széles tömegekben ébredt fel és él a vágy arra, hogy az országban tisztességes közélet, tisztességes, őket szolgáló polgári állam alakuljon ki. Társadalmi szerződést az állampolgárok kötnek egymással, hogy államot tartanak fenn, amelynek hasznait élvezik. A közéletből ma kiszorultak, vagy abból emigráltak is. Az új államban persze új alkotmány rögzíti a közélet alapelveit.

Az új államban egy új hivatalos statisztikának kell szolgáltatnia az értelmiség, a közélet, a közéleti emberek, az ország lakói és a nemzet tagjai számára az egységes szemléleti hátteret, egy fajta, az érdekképviselő és polgári érdekét érvényesítő, nemzetét építő állam számára a világ közös nézetét.